

# Natuurhistorisch Maandblad

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg

**REDACTIE:** R. Geurts, Echt. Dr W. Minis-van de Geyn, Maastricht, C. Willemse, Eygelshoven. **Hoofdredacteur:** P. J. van Nieuwenhoven, Bataviaplantsoen 7, Maastricht.

**Voorzitter** van het Natuurhistorisch Genootschap:  
C. Willemse, Eygelshoven.

**Secretaris:** Dr E. M. Kruytzer, Bosquetplein 7, Maastricht.

**Penningmeester:** P. Wassenberg, Hertogsingel 87 A, giro 125366 t.n.v. Natuurhistorisch Genootschap, Maastricht.

**ADMINISTRATIE:** Adreswijzigingen, opgave van nieuwe leden, bestellingen van Maandbladen te zenden aan het Natuurhistorisch Museum, Bosquetplein 7, Maastricht. Tel. K 4400—4174.

**Lidmaatschap** f 5.00 per jaar. Het **Maandblad** wordt aan alle leden gratis toegezonden. Prijs voor niet-leden f 7,50 per jaar. Afzonderlijke nummers voor niet-leden f 0,75, voor leden f 0.50. Auteursrechten voorbehouden.

**INHOUD:** Aankondiging van de Maandvergaderingen, p. 2 omsl. Excursie, p. 2 omsl. — Tentoonstelling te Beek, p. 2 omsl. — De Natuur in, p. 2 omsl. — Bijeenkomst van de Entomologen, p. 25. — Nieuwe leden, p. 25. — Verslag van de Maandvergadering te Maastricht, p. 25. — J. J. G. Prick, L. Grégoire en H. Willems. De Orchideestand van de Gelderse Vallei, en van de omgeving van Nijmegen, vergeleken met die van Z.-Limburg, p. 27. — Broeder Theowald. Diptera van Zuid-Limburg. III, p. 29. — Broeder Arnoud. Iets over de oevervliegen, p. 32.

Voor de aankondiging van de Maandvergaderingen en excursies, zie men de omslag.

## BIJEENKOMST VAN DE ENTOMOLOGEN

op *Woensdag 19 Mei*, om 18 uur in het Natuurhistorisch Museum te Maastricht.

## NIEUWE LEDEN

Hensels, Klinkenberg 147, Rothem.

Mevr. Mr S. M. M. J. Twaalfhoven-Graaf-land, Oeverenwal 13, Maastricht.

Mr C. J. Priems, Proostdijweg 10, Beek.

R. Sonnen, Taxandriaplein 12, Den Bosch.

J. M. T. van Blommestein, Prins Bisschopsingel 25, Maastricht.

J. C. Maarsingh, Amstenradeweg 38, Hoensbroek.

H. G. van Wouw, Champs Elyséesweg 40, Maastricht.

## VERSLAG VAN DE MAANDVERGADERING

te Maastricht op *Woensdag 7 April 1954*.

Aanwezig de dames: Minis-van de Geyn, van Dijk, Smeets, Zr M. Juliette, Zr M. Christilla, Berendschot en de heren: C. Willemse, van Rummelen, Kruytzer, Mommers, Wassenberg, Hens, Br. Bernardus, Holstege, Nijst, Bouchoms, Ruland, Maessen, Dijkstra, Br. Julianus, Br. Marinus, Stevens, Br. Maurentius, Willems, Leysen, van der Gugten, W. Willemse, Bertrand, Grégoire, Onstenk, Panhuysen, Sondeij-

ker, Genemans, Gytenbeek, van Wouw, van Noorden, van Sonderen, Koelman, Beaulen.

Na het welkomswoord van de voorzitter liet de conservator, Dr Kruytzer, enige mooie aanwinsten van het museum zien. Op de eerste plaats een collectie stenen en fossielen, afkomstig uit het pliocene grint van de gemeentegroeve op de Brunssummerheide en geschonken door de C.V. *Aquafana „Slangenbergh“*. Deze stenen zijn in de jaren 1948—1952 verzameld door de heer Marquet uit Heerlen. Het grint van Brunssum is aangevoerd door de rivieren, welke voor de aanvang van het ijstijdperk de vlakte van Zuid-Limburg doorsneden en duidelijk de sporen achterlieten van het Jura-achterland. Bijzonder rijk is de collectie aan stenen afkomstig uit het Jura-oolithicum. Spreker laat enkele van deze stenen zien en tevens enige fraaie koralen, waarvan er een twintigtal in deze verzameling aanwezig zijn.

Van de heer van der Pijl heeft 't Museum beenderen ontvangen, die bij Roermond zijn opgebaggerd, o.a. een halswervel, stuk bovenkaak en onderkaak van het edelhert. Enkele stukken wachten nog op nadere determinatie.

Een heel bijzondere aanwinst is het geschenk van de heer Deckers, Directeur van Gemeentewerken te Brunssum, namelijk de gekuifde aalscholver *Phalacrocorax aristotelis*, het eerste exemplaar, dat van deze soort in Limburg is aangetroffen. Daar het nog een jong dier is ontbreekt de kuif, die pas in de tweede helft van

het derde jaar verschijnt. Dit dier heeft een merkwaardige geschiedenis. Het is geringd op de Farne Isles in Juni 1952 en werd op 21 Febr. 1953 aangetroffen in de aardappelenkelder van het Carmelietenklooster te Merkelbeek. Van hier verhuisde de vogel naar de gemeentevijver van Brunssum, waar hij verbleef tot Januari van dit jaar. Tijdens de koudeperiode verdween hij plotseling onder het ijs, om er niet meer levend vandaan te komen. Door de goede zorgen van de heer Deckers kwam het in ons bezit.

Van Broeder A r n o u d ontvingen we enkele vlokreeftjes, *Gammarus pulex*, gevangen in een bron achter het kasteelpark te Gulpen en gede-termineerd door Dr L. B. Holthuis uit Leiden. Deze soort werd tot nu toe niet in Zuid-Limburg gevonden.

Naar aanleiding van het feit, dat zich in de collectie-Marquet ook een stuk verkiezeld hout bevindt, vertelt de heer van Rummelen het volgende: In Holzet, nabij Vaals, heeft wijlen Pastoor Slenter kapelletjes gebouwd rondom de terp, waarop de kerk staat. Hierin zijn verwerkt tal van fossielen (zeeëgels, belemnieten) en een massa verkiezeld hout, zelfs wel halve boomstammen. Tot nu toe heeft spr. niet kunnen achterhalen waar de pastoor al dat hout vandaan gehaald heeft.

Op een vraag van de heer Nijst of er nog nader nieuws was over de *Mosasaurus* van Bemelen, waarover de kranten schreven, antwoordt de conservator dat de belangrijkste van de tot nu toe gevonden stukken zich reeds in Leiden bevinden, waar zij door ervaren praeparateurs zullen bewerkt worden onder leiding van Dr Brongersma. Na Pasen zal men verder gaan in de groeve. Het resultaat moeten we afwachten.

Zr M. Christilla had een hazenschedel meegebracht met olifantstanden in boven- en onderkaak. Deze was gevonden in de Heelderpeel.

De voorzitter, dokter Willemse, heeft twee bijtjes meegebracht, namelijk een *Andrena*-soort, dat gestylopiseerd is, dat wil zeggen, bewoond door een parasiet met zogenaamde steelogen (stylops=steeloog) en een ander bijtje, dat bezet is met mijten. De laatste gebruiken de bij alleen als middel ter verplaatsing. De heer Hens doet de volgende mededelingen: op 5 Maart 1954 zag de jachtopziener, J. K n o l s een wouw cirkelen boven het Ravensbos te Houthem. Spr. hoorde de eerste zang van de zwartkop te Valkenburg op 3 April, daarna tot heden niet meer.

De eerste kneu hoorde hij op 5 April. Verder zag spr. de kuifmees in zijn eigen tuin en in de omgeving van Valkenburg op 2, 8, 9, 25 Febr. en 11 Maart 1954. Deze soort broedt hier niet en wordt hier zelden gezien.

Waar slapen de kokmeeuwen, welke men in het winterhalfjaar te Maastricht op de Maas ziet? Vliegen ze tegen donker weg, en zo ja, in welke richting? De heer Stevens antwoordt hierop: „Steeds naar het Noorden”. Tenslotte laat spr. de nieuwe Vogelgids circuleren, die bij Elsevier verschenen is.

Dr Dijkstra vraagt de aandacht voor het volgende: de heer Bonga, student te Groningen, vraagt medewerking bij het verzamelen van materiaal van het speenkruid, *Ranunculus ficaria*, in verband met het onderzoek naar de variabiliteit van het aantal bloemdelen. De heer Bonga zal het zeer op prijs stellen, als men hem toezendt alle bloemen van een bepaald oppervlak, bijvoorbeeld 1 m<sup>2</sup>, met vermelding van de omstandigheden van de standplaats. Zijn adres is: J. M. Bonga, Zoölogisch Laboratorium, Rijksstraatweg 78, Haren (Groningen).

Daarna doet de heer Dijkstra nog enkele mededelingen over deze plant, waarvan een der opvallendste eigenschappen is de vegetatieve voortplanting door middel van knolletjes, terwijl zaadvorming slechts weinig voorkomt. In Z.W.-Engeland komt voor een fertiele vorm zonder okselknolletjes. Er schijnt wel verband te bestaan tussen de overvloedige vegetatieve en de ontbrekende of uiterst geringe generatieve voortplanting van de continentale vorm, hetgeen spr. verder uitwerkt.

De heer van der Gugten laat enkele voorjaarsbloemen uit het bos bij Moortveld-Geulle rondgaan. Naar aanleiding van zijn vondsten deelt hij mede, dat er door de studiekering voor „Oekologie en phaenologie” onder leiding van Dr J. Wilcke o.m. een gemiddelde begin-bloei-datum werd bepaald voor een aantal voorjaarsplanten. Over een periode van 10 jaar als gemiddelde voor Nederland zijn deze data bijvoorbeeld voor speenkruid 31 Maart, voor Maarts viooltje 2 April, bosanemoon 7 April, en dotterbloem 15 April. In Zuid-Limburg liggen de bloeidata algemeen vroeger. De voorzitter twijfelt sterk aan de waarde van deze statistiek en is het met de heer van der Gugten eens, dat Zuid-Limburg feitelijk apart moet bekeken worden. Daarna wordt de vergadering gesloten.